

Wyrok z dnia 19 stycznia 1998 r.

I PKN 482/97

1. Sprawa o zawarcie przyrzeczonej umowy o pracę (art. 389 i 390 KC w związku z art. 300 KP) jest sprawą z zakresu prawa pracy (art. 476 § 1 pkt 1 KPC) i nie może być uznana za spór dotyczący ustanowienia nowych warunków pracy i płacy w rozumieniu art. 262 § 2 pkt 1 KP, co prowadziłoby do braku roszczenia materialnoprawnego, a nie do braku drogi sądowej.

2. Oświadczenie woli pracodawcy zobowiązującego się do zawarcia umowy o pracę musi być skierowane do drugiej strony i zawierać istotne postanowienia umowy przyrzeczonej oraz termin jej zawarcia. W ramach wykładni oświadczenia woli (art. 65 KC w związku z art. 300 KP) nie można uzupełniać tego oświadczenia o elementy, których ono nie zawierało. Zatrudnienie w okresie wypowiedzenia pracownika odwołanego ze stanowiska przy innej odpowiedniej pracy za jego zgodą (art. 71 KP) nie stanowi zawarcia umowy przedwstępnej, zobowiązującej pracodawcę do zatrudniania pracownika przy powierzonej pracy po upływie okresu wypowiedzenia.

Przewodniczący SSN: Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Józef Iwulski,
Zbigniew Myszka (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 19 stycznia 1998 r. sprawy z powództwa Anny P. przeciwko Urzędowi Miasta i Gminy Uzdrowskiej w M. o zawarcie umowy przyrzeczonej i odszkodowanie, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie z dnia 10 lipca 1997 r. [...]

z m i e n i ł zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Nowym Sączu z dnia 30 kwietnia 1997 r.
[...]

Uzasadnienie

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie wyrokiem z dnia 10 lipca 1997 r. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w Nowym Sączu z dnia 30 kwietnia 1997 r. [...], w ten sposób, że nakazał pozwanemu Urzędowi Miasta i Gminy w M. nawiązanie z powódką Anną P. stosunku pracy na czas nieokreślony na stanowisku podinspektora, za wynagrodzeniem wynikającym ze stawek osobistego zaszeregowania przewidzianych dla tego stanowiska, a także zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2557,50 zł z ustawowymi odsetkami od 29 kwietnia 1996 r. Orzekając reformatoryjnie Sąd Wojewódzki uznał, że oświadczenie Burmistrza Adama M., złożone podczas sesji Rady Miasta i Gminy w M. w dniu 27 listopada 1995 r. o rozwiązaniu stosunku pracy z powódką tylko na stanowisku sekretarza urzędu oraz o pozostawieniu jej w pracy w Urzędzie, a także jego późniejsze postępowanie w stosunku do powódki „należy ocenić w świetle zasad współżycia społecznego, zasad logiki oraz zdrowego rozsądku”, które „nakazują potraktowanie przedmiotowego oświadczenia jako umowy przedwstępnej, ze wszystkimi wynikającymi z tego faktu konsekwencjami”. Sąd ten przyjął, że nastąpiło oznaczenie minimum treści umowy przyrzeczonej, tj. rodzaju przyszłej pracy, miejsca jej wykonywania, terminu rozpoczęcia oraz wynagrodzenia za pracę.

Rodzaj i miejsce pracy określił sam Burmistrz, powierzając powódce w okresie wypowiedzenia nowy zakres czynności, który został przez nią przyjęty i podpisany, co stanowiło oświadczenie woli o nawiązaniu nowego stosunku pracy złożone w sposób dorozumiany. Jako bez znaczenia Sąd Wojewódzki określił fakt, że Burmistrz nie zaznaczył, iż powierzony zakres czynności ma dotyczyć pracy wykonywanej po okresie wypowiedzenia. Co do warunków zatrudnienia, w tym wynagrodzenia za pracę, Sąd drugiej instancji podzielił pogląd powódki, że dokładne sprecyzowanie warunków przyszłego zatrudnienia w dniu 27 listopada 1995 r. było zbędne, ponieważ kwestie te wynikają wprost z przepisów prawa i są sprecyzowane w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (jednolity tekst: Dz. U. z 1996 r. Nr 13, poz. 74) oraz w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30 lipca 1996 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (Dz. U. Nr 96, poz. 444). Termin zawarcia umowy przyrzeczonej był oczywisty i upłynął w

okresie trzech miesięcy obowiązującego powódkę okresu wypowiedzenia, a pozwany powinien wykonać umowę przyrzeczoną nawet w ostatnim dniu tego okresu. Takie wykonanie przyrzeczonego zobowiązania jest zgodne z judykaturą, która dopuszcza elastyczność w sposobie oznaczenia terminu zawarcia umowy przyrzeczonej, jeżeli można określić go bez żadnych trudności.

W kasacji pozwanego podniesiono zarzuty:

1) nieważności postępowania (art. 379 pkt 1 i 5 KPC) z powodu niedopuszczalności drogi sądowej w sporach o ustalenie nowych warunków pracy i płacy (art. 262 § 2 pkt 1 KP), a także skutek pozbawienia z powodu powodzi, pozwanego i jego przedstawiciela w swojej siedzibie w Muszynie możliwości komunikacji z siedzibą Sądu Wojewódzkiego w Krakowie w dniu rozprawy apelacyjnej,

2) naruszenia prawa materialnego, a w szczególności:

- art. 1, 3 i 62 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez dokonanie odmiennej oceny materiału dowodowego w sprawie, co naruszyło niezawisłość Sądu pierwszej instancji,

- przepisów art. 66, 72, 389 i 390 KC oraz art. 22, 25 § 1, 29, 57, 71, 77² § 3, 78 § 2, 81 § 1 i 300 KP - przez przyjęcie, że oświadczenie Burmistrza, które miał złożyć 27 listopada 1995 r., stanowiło umowę przedwstępną zawierającą wszystkie elementy umowy przyrzeczonej określające nowy stosunek pracy oraz że przyjęty przez powódkę w okresie wypowiedzenia zakres czynności miał obowiązywać również po upływie tego okresu, a nadto bezzasadne zasądzenie w sprawie kwoty pieniężnej, mimo niedochodzenia przez powódkę przywrócenia do pracy,

3/ naruszenia przepisów postępowania, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy (art. 393¹ pkt 2 KPC) - przez przyjęcie, że stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy dawał podstawę do wydania wyroku reformatoryjnego (art. 316 i 382 KPC), a także naruszenie art. 328 § 2 KPC przez niepodanie w uzasadnieniu wyroku dowodów, na których oparł się Sąd Wojewódzki, który nadto nie wskazał podstawy prawnej zasądzenia na rzecz powódki odszkodowania w pkt 2 zaskarżonego wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Rozpoznając kasację w granicach jej podstaw, w pierwszej kolejności należało rozważyć zarzuty dotyczące nieważności postępowania, które okazały się chybione. Roszczenie o zawarcie umowy przyrzeczonej i odszkodowanie, mające swoje materialnoprawne umocowanie w treści art. 389 i 390 KC w związku z art. 300 KP kwalifikuje się jako sprawa cywilna z zakresu prawa pracy (art. 1 i 476 § 1 pkt 1 KPC), której rozpoznanie podlega właściwości sądu pracy (art. 262 § 1 KP). Dlatego bezpodstawne było kwalifikowanie tej sprawy jako sporu o ustanowienie nowych warunków pracy i płacy w rozumieniu art. 262 § 2 pkt 1 KP, wobec odmiennej natury materialnoprawnej i procesowej rozpoznanego roszczenia. Zresztą brak właściwości sądu pracy według regulacji art. 262 § 2 pkt 1 KP również nie powoduje niedopuszczalności drogi sądowej w takich sprawach, a jedynie prowadzi do oddalenia powództwa o ukształtowanie nowej treści istniejącego stosunku pracy, wobec braku roszczenia materialnoprawnego w takim zakresie.

Bezzasadny był również zarzut nieważności postępowania wyprowadzany z powinności Sądu drugiej instancji zawieszenia z urzędu postępowania apelacyjnego z powodu przerwania komunikacji pomiędzy siedzibą pozwanego a siedzibą Sądu Wojewódzkiego w Krakowie, co miało pozbawić stronę pozwaną możliwości obrony jej praw. Tymczasem sąd na podstawie art. 174 § 1 pkt 3 KPC zawiesza postępowanie z urzędu, jeżeli strona lub jej przedstawiciel ustawowy znajduje się w miejscowości pozbawionej wskutek nadzwyczajnych wydarzeń wszelkich sposobów komunikacji z siedzibą sądu, co nie odnosiło się do przypadku ograniczonego przerwania komunikacji autobusowej wskutek nieprzejezdności dróg.

Merytorycznie kasacja jest uzasadniona z powodu naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 66 i 72 KC oraz art. 389 i 390 KC w związku z art. 300 KP. Orzekając w tej sprawie reformatoryjnie Sąd Najwyższy uznał, że w sprawie nie wystąpiło naruszenie istotnych przepisów postępowania art. (316 i 382 KPC), które uprawniały Sąd drugiej instancji do orzekania według stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy apelacyjnej na podstawie materiału dowodowego zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym, a miało miejsce jedynie naruszenie zasygnalizowanych przepisów prawa materialnego przez błędną ich wykładnię. W takim wypadku występowało związanie stanem faktycznym stanowiącym podstawę wydania zaskarżonego wyroku (art. 393¹⁵ KPC). W rozpoznawanej

sprawie sądy obu instancji zgodnie przyjęły, że Burmistrz Miasta i Gminy w M., stawiając na nadzwyczajnej sesji Rady Miasta i Gminy Uzdrowskiej w M. w dniu 27 listopada 1995 r. wniosek o odwołanie powódki ze stanowiska sekretarza Urzędu Miasta i Gminy, oświadczył, że chodzi o odwołanie tylko z tego stanowiska, a nie z pracy w Urzędzie, co zostało odnotowane w protokole. Oświadczenie Burmistrza o pozostawieniu powódki w pracy w Urzędzie na innym stanowisku zostało również złożone po sesji Rady Miasta i Gminy na spotkaniu z pracownikami, z tym że nie określił on nowego stanowiska pracy, przewidywanego czasu zatrudnienia oraz wynagrodzenia za pracę. Następnie w czasie osobistej rozmowy z Burmistrzem w dniu 30 listopada 1995 r. powódka wyraziła zgodę na wykonywanie pracy w okresie wypowiedzenia, a następnie udała się na urlop wypoczynkowy. W okresie korzystania z urlopu Burmistrz zlecił inspektorowi do spraw kadrowych przygotowanie zakresu czynności na stanowisku podinspektora, nie zaznaczając, że zakres ten będzie obowiązywał tylko w okresie odwołania powódki. Powódka podpisała w dniu 19 grudnia 1995 r. zakres czynności podinspektora w referacie Mienia Komunalnego i Gospodarki Przestrzennej. W dniu 30 grudnia 1995 r. powódka otrzymała pismo odwołujące ją ze stanowiska sekretarza Urzędu, informujące o rozwiązaniu tego stosunku pracy z zachowaniem okresu wypowiedzenia na podstawie art. 70 § 2 KP. Powódka dopiero w dniu 23 lutego 1996 r. zwróciła się z zapytaniem do Burmistrza o dalsze zatrudnienie po upływie okresu wypowiedzenia, który poinformował ją, że nie będzie dalej zatrudniona. Po tym dniu powódka przebywała nieprzerwanie do 23 sierpnia 1996 r. na zwolnieniu lekarskim, a następnie korzystała z zasiłku dla bezrobotnych.

Na tle takich ustaleń brak było podstaw prawnych do przyjęcia, że oświadczenie Burmistrza złożone podczas sesji Rady Miasta i Gminy Uzdrowskiej w M. w dniu 27 listopada 1995 r. zawierało istotne elementy kreujące - w rozumieniu dyspozycji art. 389 KC w związku z art. 300 KP - umowę przedwstępną dotyczącą przyrzeczenia zawarcia umowy o pracę z powódką na innym stanowisku w urzędzie. W tym zakresie Sąd pierwszej instancji trafnie wskazał, że przedmiotowe oświadczenie Burmistrza, które zresztą nie było skierowane do powódki (co uzasadniało kasacyjny zarzut naruszenia art. 66 KC w związku z art. 300 KP), nie zawierało istotnych postanowień umowy przedwstępnej ani terminu, w ciągu którego miała być ona zawarta,

co przekreślało twierdzenie o zobowiązaniu się pozwanego do zawarcia takiej umowy, przez co brak było podstaw prawnych określonych w art. 389 i 390 KC w związku z art. 300 KP do uwzględnienia zaskarżonym wyrokiem roszczeń powódki. Wobec braku tych materialnoprawnych przesłanek, warunkujących rozważanie zasadności roszczenia o zawarcie umowy przyrzeczonej i odszkodowanie, za bezzasadne należało uznać wywody prawne Sądu drugiej instancji, który ocenił przedmiotowe oświadczenie Burmistrza oraz jego późniejsze postępowanie w stosunku do powódki „ w świetle zasad współżycia społecznego, zasad logiki oraz zdrowego rozsądku”. Tymczasem tylko oświadczenie woli zawierające konieczne materialnoprawne elementy kreujące określony stosunek prawny może być tłumaczone według reguł określonych w art. 65 KC w związku z art. 300 KP. Wykładnia oświadczenia woli może zmierzać jedynie do ustalenia jego właściwej treści, a nie do wykazywania okoliczności nie odpowiadających tej treści lub wcale nią nie objętych, w szczególności w drodze wykładni niedopuszczalne jest uzupełnienie oświadczenia woli o elementy materialnoprawne, których złożone oświadczenie nie zawierało.

W sprawie należało zwrócić uwagę, że już w pozwie powódka wносиła o zawarcie przyrzeczonej umowy o pracę z równoczesnym ustaleniem warunków zawartej umowy o pracę, przez które rozumiała „1) stanowisko odpowiadające posiadanym kwalifikacjom wyuczonym i nabytym w ciągu 30 lat pracy na różnych stanowiskach zajmowanych w Urzędzie, 2) wynagrodzenie ... porównywalne do wynagrodzenia innych pracowników z takimi samymi lub podobnymi kwalifikacjami i stażem pracy”, wywodząc dochodzone uprawnienie z publicznego przyrzeczenia Burmistrza zawarcia umowy na czas nie określony, którego pozwany nie dotrzymał, gdyż „nie proponował w okresie wypowiedzenia ani po jego zakończeniu nowych warunków pracy i płacy” [...] Jedynie w zeznaniach złożonych na rozprawie z 23 kwietnia 1997 r., utrzymywała, że w ustnej rozmowie, przy której nie były obecne inne osoby (co w trafnej ocenie Sądu pierwszej instancji nie znalazło potwierdzenia w materiale dowodowym sprawy), Burmistrz proponował jej stanowisko do spraw zamówień publicznych z określonym wynagrodzeniem za pracę [...]. Precyzowane na rozprawie z 2 lipca 1996 r. żądania powódki obejmowały jej zatrudnienie na czas nie określony „na innym stanowisku niż sekretarza Gminy za wynagrodzeniem dotychczas otrzymywanym” [...]. Z powyższego jednoznacznie wynika, że strony nie uzgodniły w umowie

przedwstępnej koniecznych elementów umowy przyrzeczonej. Brak takich elementów wynikał z treści zaskarżonego wyroku, w którym istotnie Sąd Wojewódzki nie sprecyzował, jakie konkretnie stanowisko miało być elementem przyrzeczonej umowy o pracę. Wbrew sugestiom tego Sądu nie mogło to być stanowisko objęte zakresem czynności podinspektora w referacie Mienia Komunalnego i Gospodarki Przestrzennej, powierzonym powódce w okresie odwołania, ponieważ wyraźnie w akcie odwołania ze stanowiska sekretarza Urzędu Miasta i Gminy powierzono powódce „wykonywanie obowiązków stanowiska pracy” do spraw zarządu mieniem komunalnym, jedynie w okresie wypowiedzenia. Dlatego tylko do tego okresu można było odnosić przyjęcie przez powódkę do wiadomości i przestrzegania w dniu 19 grudnia 1995 r. zakresu czynności na stanowisku podinspektora w Referacie Mienia Komunalnego i Gospodarki Przestrzennej [...].

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy zmienił na podstawie art. 393¹⁵ KPC zaskarżony wyrok i oddalił apelację powódki od wyroku Sądu pierwszej instancji - uznając, że zatrudnienie w okresie wypowiedzenia pracownika odwołanego ze stanowiska za jego zgodą przy innej odpowiedniej pracy (art. 71 KP), nie stanowi zawarcia umowy przedwstępnej zobowiązującej pracodawcę do zatrudniania pracownika przy powierzonej pracy po upływie okresu odwołania (a contrario art. 389 i 390 KC w związku z art. 300 KP).

=====